

Отже, соціально-психологічна готовність студентів-менеджерів до майбутньої професійної діяльності пов'язана зі специфікою їх самооцінки, адже адекватне самооцінювання менеджерів є важливою психологічною та професійно ваговою характеристикою майбутніх фахівців. Визначена модель соціально-психологічної готовності до майбутньої професійної діяльності передбачає діагностику мотиваційного, комунікативного та особистісного компонентів готовності студентів-менеджерів.

Література:

1. Дяченко М. И. Психологические проблемы готовности к деятельности / М. И. Дяченко, Л. А. Кандыбович. – Мн.: БДУ, 1978. – 182 с.
2. Лиднюк А. О. Соціально-психологічні особливості діяльності менеджерів сільськогосподарських підприємств / А. О. Лиднюк, Я. С. Янишин // Економіка АПК. – 2010. – №5. – С. 110–114.
3. Лобашев В. Д. Мотивации в профессиональном обучении / В. Д. Лобашев // Методист. – 2009. – №6. – С. 33–38.
4. Лозниця В. С. Психологія менеджменту: навч. посібник / В. С. Лозниця. – К.: ТОВ «УВПК «ЕксОб», 2003. – 512 с.
5. Помиткіна Л. В. Психологічні особливості підготовки менеджерів до діяльності в надзвичайних ситуаціях / Л. В. Помиткіна // Актуальні проблеми психології : Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка. – К.: «Логос», 2007. – Т.7. – Вип. 13. – С. 124–128.
6. Практическая психодиагностика. Методики и тесты. Учебное пособие / ред.-сост. Райгородский Д. Я. – Самара: Издательский Дом «БАХРАХ». – 1998. – 672 с.

УДК 316.614+159

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАСТАНОВ ЮНАКІВ У КОМУНІКАЦІЇ

Калініченко Н. В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

kalinithenko17@ukr.net

Останнім часом в мінливих умовах інформаційного суспільства під впливом соціально-економічних умов, комп'ютеризації життя та культурної переорієнтації життєздійснення сучасних юнаків суттєво змінилося. При цьому, сучасна українська молодь часто характеризується наявним негативним комунікативним досвідом, не має сформованих умінь до вирішення конфліктів і протиріч,

позитивного спілкування, а настанови у взаємодії юнаків пов'язані із притаманними їм індивідуально-типологічними особливостями, які відображають нові орієнтації у змістовній спрямованості особистості на взаємодію з оточуючими та життєдіяльність.

Мета – теоретично вивчити та емпірично дослідити особливості взаємозв'язку індивідуально-типологічних властивостей юнаків з різними настановами у комунікації.

Для розв'язання поставлених завдань та досягнення мети нами використовувалися методи емпіричного дослідження (опитування): методика вивчення характерологічних рис особистості (за С. Грачовим, М. С. Янцур); індивідуально-типологічний опитувальник (за Л. М. Собчик); Опитувальник міжособистісних відносин (за О. О. Рукавішніковим). Емпіричною базою дослідження виступала вибірка, до якої увійшли 86 досліджуваних (46 дівчат та 40 хлопців), які навчаються у Полтавській загальноосвітній школі №13.

В результаті емпіричного дослідження визначено, що для більшості досліджуваних (53%) властива виражена орієнтованість на спілкування. Вони почуваються добре серед людей і мають тенденцію відшукувати їх для спілкування, зацікавлені у встановленні міжособистісних контактів. Натомість, 38% юнаків не почуває себе добре серед людей, має схильність їх уникати і дистанціюватися від соціальних контактів.

Також, для переважної більшості молоді (63%) властива орієнтованість на спілкування з вузьким колом товаришів. А прагнення взаємодіяти з широким колом партнерів властиве 23% юнаків, що доводить важливість інтимно-особистісного спілкування у юнацькому віці та значимість довірливих і близьких стосунків з друзями. Окрім цього, 52% досліджуваних не схильні приймати відповідальність за вчинки у стосунках з однолітками, що відображає їх певну психологічну незрілість. Виражена орієнтація на прийняття відповідальності властива лише 27% досліджуваних, схильних займати ведучу позицію у спілкуванні та приймати відповідальні рішення. При цьому, 53% юнаків залежні від оточуючих, надають важливого значення ставленню до них з боку партнерів по взаємодії. Явна незалежність у стосунках властива 36% досліджуваних.

Також, 48% юнаків характеризуються вираженою обережністю у встановленні тісних емоційних контактів, дистанціюванням від однолітків, деякою недовірою до них. Натомість, 47% досліджуваних схильні швидко зближуватися з оточуючими і взаємодіяти з ними на емоційному рівні.

З'ясовано, що досліджувані юнаки більше схильні до прояву товариськості (59%), ніж до замкнутості (41%). Тобто вони орієнтовані на спілкування з оточуючими, прагнуть перебувати з ними у контактах

та набувати соціальний досвід. При цьому, досліджувані переважно мають емоційно стійкий характер (у 62% юнаків), у взаємодії з оточуючими схильні контролювати власні емоції, не переживають з незначних причин і здатні до емоційного самоконтролю.

Серед юнаків досліджуваної вибірки більше виражена орієнтація на творчість (57% досліджуваних), ніж на практичність у діяльності (43%). Отже, юнаки схильні діяти відповідно до власних переконань, які часто відображають мрійливість та ідеалізоване бачення світу, орієнтованість на створення чогось нового, покращення умов життя. Вони менше орієнтовані на практичність, отримання матеріально значимого результату діяльності.

При цьому, 63% юнаків схильні проявляти раціональність, орієнтовані на розрахунок власних сил та чітке прорахування результатів діяльності, створення алгоритму досягнення мети і слідування йому. Не зваженість у поведінці властива лише 37% досліджуваних, які схильні до поведінки залежно від зовнішніх імпульсів, прийняття необдуманих рішень.

Також, більшість юнаків (62%) характеризується вираженим самоконтролем, здатні регулювати власну діяльність та стосунки з оточуючими, не проявляючи занадто виражену емоційність, усвідомлюють та оцінюють свою поведінку та узгоджують її з вимогами та суспільно встановленими правилами і нормами поведінки. Також, такі юнаки здатні, коригуючи власні дії, виконувати поставлену мету на основі адекватного оцінювання власних можливостей. Низький самоконтроль властивий 38% юнаків, які не завжди можуть регулювати власну поведінку, проявляють імпульсивність та не виваженість у стосунках.

При цьому переважна більшість юнаків (68%), схильних до комунікації, характеризується емоційною стійкістю, на відміну від досліджуваних, які уникають взаємодії (серед них 63% мають виражену емоційну нестійкість). Юнаки, схильні до спілкування, менше переймаються через проблеми, менш емоційно поводяться та мало відчують емоційну напругу, порівняно з юнаками, які уникають спілкування і схильні до виражених емоційних переживань у взаємодії.

Також, представники першої групи мають більш виражену практичність (64% досліджуваних), ніж юнаки другої групи – 42%. Це дає підстави стверджувати, що молодь, яка орієнтована на спілкування, більше орієнтована на досягнення конкретних, практично значимих результатів у взаємодії. А юнаки, котрі уникають спілкування, переважно орієнтовані на творчість у діяльності та стосунках з оточуючими (58% досліджуваних мають виражену творчість).

При цьому, 76% юнаків, які уникають спілкування властивий виражений самоконтроль, здатність до стримування власних поведінкових проявів та поведження відповідно до усталених

соціальних норм. А виражений самоконтроль властивий лише 33% юнаків, які прагнуть спілкуватися. Вони більш спонтанні у стосунках, менше переймаються через необхідність контролювати свої дії та висловлювання під час взаємодії. Окрім, цього визначено, що обом групам досліджуваних юнаків властива дещо виражена раціональність (високий її рівень притаманний 52% і 57% юнаків).

Проаналізовано, що досліджуваним юнакам найбільшою мірою властиві такі характерологічні особливості як екстраверсія та агресивність (середні значення – 7,2 та 6,9). Більшість досліджуваних (63%) у стосунках з оточуючими схильні до самоствердження, активної самореалізації, прагнуть відстоювати власні інтереси, іноді проявляють егоцентризм та агресивну манеру самоствердження всупереч інтересам оточуючих. Незначна частина досліджуваних (15%) схильна до проявів відвертої агресії. Також, 68% юнаків схильні до вираженої екстраверсії, контактування з оточуючими, прагнуть перебувати у стосунках з однолітками.

Найменш виражена характерологічна риса серед досліджуваних – інтроверсія (оскільки середнє значення за даним показником – 3,4). Лише 33% юнаків орієнтовані на внутрішній світ, сором'язливі, відчувають проблеми у комунікації з оточуючими і замкнутість. Для досліджуваних юнаків тривожність та емотивність властиві у межах норми. Більшість досліджуваних (61%) виявляють обережність у прийнятті рішень, відповідальність по відношенню до оточуючих. 39% юнаків мають виражену тривожність, характеризуються деякими страхами у взаємодії та можливими проявами дезадаптованості. При цьому, 53% юнаків характеризуються емотивністю в межах норми. Вони мають стійку мотивацію, не схильні до частих змін настрою.

Для 57% юнаків властива виражена спонтанність, позитивне самооцінювання, прагнення до нормального самоствердження, можливість по-різному проявляти себе у стосунках. Окрім цього, для більшості юнаків характерні ригідність та сенситивність, виражені у межах норми. Так, 54% досліджуваних не мають явної чутливості до впливів оточення, не вразливі у ситуаціях комунікації. Виражена сенситивність притаманна 10% юнаків, які переймаються через впливи соціального оточення, надають великого значення словам партнерів по спілкуванню. 52% юнаків характеризуються ригідністю, вираженою в межах норми, стійкі до стресу, 9% досліджуваних мають виражену дану властивість, характеризуються суб'єктивізмом, інертністю установок, настирливістю та схильністю до підозр.

При цьому юнакам, орієнтованим на спілкування, властива більше виражена спонтанність (5,7), порівняно з другою групою досліджуваних. Вони не вимушені у своїх діях і схильні активно досягати задоволення своїх інтересів та потреб. Натомість, молоді люди, схильні уникати спілкування, більше ригідні (4,9), сенситивні

(5,8), тривожні (5,2) та емотивні (5,4) у міжособистісній взаємодії та діяльності, порівняно з досліджуваними, які орієнтовані на спілкування. Такі юнаки мають інертні установки, які їм складно порушити, достатньо чутливі до критики та висловлювань оточуючих, переживають у разі виникнення напружених ситуацій та схильні до бурхливих емоційних реакцій у взаємодії. При цьому, у досліджуваних обох груп, які різняться за притаманними їм стратегіями поведінки у конфлікті, агресивність, екстравертованість та інтровертованість виражені на однаковому рівні.

Характерологічні особливості юнаків із різними комунікативними настановами мають певні відмінності. Юнаки, орієнтовані на спілкування, характеризуються вираженою спонтанністю, емоційною стійкістю та направленістю на досягнення чіткого результату діяльності. Натомість, юнаки, схильні уникати спілкування, емотивні, сенситивні, тривожні, відчувають острахи під час необхідності самореалізуватися та протистояти іншим людям; мають підвищений самоконтроль та ригідність.

Література:

1. Кайдалова Л. Г. Психологія спілкування: навчальний посібник / Л. Г. Кайдалова, Л. В. Пляка. Х.: НФаУ, 2011. 132 с.
2. Волков Б. С. Психологія юности и молодости: Учебное пособие / Б. С. Волков. – М.: Академический Проект: Трикста, 2006. 256 с.
3. Собчик Л. Н. Психологія індивідуальності. Теорія и практика психодіагностики / Людмила Николаевна Собчик. СПб.: Речь, 2005. 624с.

УДК 373.5.091.2:331.548

МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ СХИЛЬНОСТІ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОФЕСІЇ У ПІДЛІТКІВ ТА СТАРШОКЛАСНИКІВ

Калюжна Ю. І.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ukaluzna154@gmail.com

Однією з актуальних проблем сучасної школи є забезпечення оптимального професійного самовизначення школярів. Цей процес є складним та динамічним і відчуває на собі вплив низки важливих чинників соціального середовища, у якому формується особистість. Проте у сучасній психолого-педагогічній літературі вирізняють деякі суттєві складові цього явища. Насамперед, це здатність орієнтуватися у